

Novi Zakon o obnovljivim izvorima energije

KORAK NAPRIJED ILI UZROK BUDUĆIH NEIZVJESNOSTI?

■ Nina DOMAZET, dipl. nov.

Nakon više godina čekanja, u hitnom zakonodavnom postupku u Saboru je konačno donesen Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji, krovni zakon u tom području, koji nastoji objediniti stare i nove projekte, što je prilično zahtjevno i izazovno. O predstojećim velikim promjenama za hrvatsku (elektro)energetiku govore Edo JERKIĆ, mag. ing. el. iz Zelene energetske Zadruga, Mislav KIRAC, mag. ing. mech. iz Programa Ujedinjenih naroda za razvoj, prof. dr. sc. Ljubomir MAJDANDŽIĆ, dipl. ing. iz Hrvatske stručne udruge za Sunčevu energiju, gosp. Marko NUIĆ iz tvrtke Adria Sol i gosp. Ivan ŠIMIĆ iz tvrtke C.E.M.P. te predstavnik opskrbljivača električnom energijom.

Za novi Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji (NN 100/2015) moglo bi se reći da nije sasvim dobar, ali ni sasvim loš, već je istina vjerojatno negdje u središtu, ovisno o interesima onoga tko ga ocjenjuje. Činjenica je da taj novi, krovni zakon iz područja

obnovljivih izvora i kogeneracije donosi uistinu velike promjene. Naime, njime su 'pokriveni' i novi i stari projekti, uvode se natječajni za pravo građenja na državnom zemljištu, manjim i srednjim proizvođačima koji nisu u sustavu poticaja se omogućava prodaja viškova svojem

opskrbljivaču, a umjesto sustava 'feed-in' tarifa, uvodi se sustav premijskih cijena, što je zapravo europski način da se obnovljivi izvori približe tržištu. Također, proizvođači u sustavu poticaja će ući u eko-bilančnu skupinu s ciljem uravnotežavanja elektroenergetskog sustava.

U skladu s time, valja promotriti što o spomenutom Prijedlogu Zakona misli nekoliko predstavnika struke.

Tek bi podzakonski propisi trebali donijeti neke promjene

"Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji nije idealan, već je dovoljno dobar u odnosu na ono što imamo danas", smatra Edo JERKIĆ, mag. ing. el., konzultant za obnovljive izvore i voditelj Zelene energetske zadruge. Pri tome napominje da će se njime stvoriti kompliciranije, ali ipak uređenije područje obnovljivih izvora nego kako je to bilo do sada. Uz to, smatra i da je Prijedlog Zakona, o kojemu je raspravljano u Saboru, mnogo bolji od prvobitnoga koji se u javnoj raspravi pojavio ranog proljeća, ali i usklađeniji sa svim čimbenicima u tom području. Ipak, kao jedan od bitnih problema koji bi trebalo riješiti, a koji još nije obrađen na odgovarajući način, gosp. Jerkić izdvaja problem tehničkih kvota za priključenje postrojenja, za što su zaduženi Hrvatski operator prijenosnog sustava i HEP Operator distribucijskog sustava. "Paralelno s ovim Zakonom trebale su biti donesene izmjene i dopune Zakona o tržištu električne energije kojima bi se to riješilo, međutim to još nije bilo na Vladi. Svatko tko bi htio graditi, ne bi trebao imati tehničke barijere, već samo financijske jer s njima se lakše nositi", ističe on. Naime, u odnosu na zadnju verziju Zakona koja je bila predložena javnosti, u članku koji je trebao regulirati tehnički pristup mreži dodana je formulacija koja to pitanje ostavlja otvorenim.

S druge strane, gosp. Ivan ŠIMIĆ, direktor tvrtke C.E.M.P. koja se bavi razvojem projekata vjetroelektrana naglašava da područje obnovljivih izvora ni do sada nije bio zakonski uređeno na odgovarajući način pa ne očekuje da će se

novim Zakonom napraviti neki značajan investicijski iskorak. "Pravi opseg promjena bit će poznat tek kada se donesu svi prateći akti uz ovaj Zakon", ističe on i nastavlja: "Hrvatskoj u 'obnovljivcima' nedostaje razvojna komponenta i ne vidim da će se primjenom novog Zakona dogoditi išta revolucionarno. Ovaj Zakon mogao bi čak zacementirati sadašnji izostanak razvoja u sektoru. Naša zemlja nema novaca ni za isplate poticaja prema 'feed-in' sustavu pa ne vidim da će novca biti za premije koje se predviđaju za nove projekte. Zbog toga mislim da je rješenje u tome da ne treba davati poticaje za proizvodnju, već treba poticati proizvodnju i potrošnju energije na lokalnoj razini. Treba poticati projekte u razvojnoj fazi, a ne proizvedenu energiju".

Isto tako, gosp. Šimić smatra da su natječaji za pravo građenja na državnoj zemlji promašaj. Naime, prema njegovom iskustvu, nijedan 'developer' u Hrvatskoj se do sada nije susreo sa situacijom da želi graditi proizvodno postrojenje isključivo na državnoj zemlji, već je to najčešće kombinacija parcela u državnom i privatnom vlasništvu. Zato se postavlja pitanje kako da se postavi 'developer' kojem na nekoj lokaciji treba samo 500 m² državnog zemljišta, a ostale parcele je imovinsko-pravno riješio s privatnim vlasnicima? "Zar će se u takvom slučaju natječaj raspisivati za sitne komadiće zemlje?", pita se gosp. Šimić i zaključuje kako bi natječaji za postrojenja na obnovljive izvore i kogeneracijska postrojenja na državnoj zemlji imali smisla samo kada bi država na natječajima prema načelu 'ključ u ruke' ponudila

Edo JERKIĆ, mag. ing. el.
Zelena energetska zadruga, Zagreb

Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji nije idealan, već je dovoljno dobar u odnosu na ono što imamo danas.

prof. dr. sc. Ljubomir MAJDANDŽIĆ, dipl. ing.
HSUSE, Zagreb

Male, kućne projekte je bez potpora teško pokrenuti.

velika zemljišta koja su vlasnički, katastarski i zemljišnoknjižno posve čista u koncesiju, uz uvjet da zadovoljavanja svih uvjeta za razvoj projekata pa neka pobijedi najbolji. Tada bi to, po njemu, bio tržišno orijentiran pristup koji bi privukao investitore i koristio državi.

Što će značiti mogućnost otkupa viškova električne energije od malih proizvođača po nižoj cijeni?

Postavlja se i pitanje kako struka gleda na činjenicu da će proizvođači 'zelene' energije s instaliranom priključnom snagom do 500 kW svoje viškove moći prodavati svojim opskrbljivačima po 10% nižoj cijeni od one po kojoj je od njih kupuju? Prvobitni prijedlog je bio da ta cijena bude čak za 20% niža od kupovne, no to se smatralo nepravednim pa je iznos ispravljen. Ipak, treba naglasiti i da Zakon ostavlja mogućnost da opskrbljivač 'zelenu' energiju preuzima i po povoljnijoj cijeni.

U skladu s time, gosp. Jerkić smatra da će takva mogućnost smanjivanja vlastitih računa biti isplativa, primjerice, onima koji energiju iz sunčanih elektrana proizvode i troše cijele godine i imaju instaliranu dizalicu topline, a investicija bi im u Dalmaciji trebala postati isplativa za 10-ak godina. Pri tome bi osobito isplativi mogli biti takvi projekti u turističkoj djelatnosti. Uz to, gosp. Jerkić naglašava da opskrbljivači takvim proizvođačima mogu ponuditi i višu cijenu, za što već postoji konkretan interes jer je dobro imati 'zelenu' energiju u portfelju, osobito ako se radi o

baznoj električnoj energiji, koja uz to, može biti dobar marketinški alat.

Za razliku od čelnika ZEZ-a, koji vidi dobru poslovnu priliku, posebno za energetske zadruge, gosp. Šimić pak smatra da je to zapravo loše zamišljeno jer se 'kažnjavaju' mali proizvođači električne energije. Naime, izračuni koji su provedeni u C.E.M.P.-u pokazuju da će proizvođačima tek 30 - 40% tako isporučene energije biti plaćeno, dok bi ostatak mogli 'pokloniti' opskrbljivaču, što se događa i sada.

Vezano uz to, treba reći da su stručnjaci Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) proveli proračune isplativosti prodaje viškova električne energije iz sunčanih elektrana snage 3 kW na krovu prosječne obiteljske kuće u kontinentalnom dijelu Hrvatske s potrošnjom u kućanstvu od 250 kW h mjesečno. "Analiza je pokazala da vrijeme povrata te investicije bez potpore iznosi čak 21 godinu. Kada bi postojala potpora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost od 40%, investicija bi se vratila za 13 godina, što pokazuje da cijela priča baš nije dobra za male sustave. Taj model može biti dobar za veće potrošače energije", ističe Mislav KIRAC, mag. ing. mech. iz UNDP-a i naglašava da je dobro što Zakon ostavlja poticanje na osnovi 'feed-in' tarife za postrojenja snage do 30 kW, što će potaknuti energetske zadruge, iako još nije poznato kolika će biti kvota. Naime, posebnost je u tome što će se projekti na aukciji natjecati za te potpore.

Je li trebalo krenuti putem Njemačke?

Jedan od pionira primjene Sunčeve energije u Hrvatskoj te osnivač i donedavni predsjednik Hrvatske stručne udruge za Sunčevu energiju, prof. dr. sc. Ljubomir MAJDANDŽIĆ, dipl. ing. naglašava kako je razočaran rješenjem i smatra da bi Hrvatska po uzoru na Njemačku trebala zadržati postojeći tarifni model za sunčane elektrane i nastaviti davati određene poticajne cijene jer je male, kućne projekte bez potpora teško pokrenuti. "S otkupnom cijenom 10% nižom od prosječne prodajne cijene 'fotonapon' će potonuti do dna", uvjeren je on.

S takvim se razmišljanjima slaže gosp. Marko NUIĆ, voditelj projekata sunčanih elektrana u tvrtki Adria Sol i napominje da prosječno vrijeme povrata investicije u sunčane elektrane bez poticaja i dalje iznosi 14 - 15 godina, a kada bi se viškovi energije predavali u mrežu, to bi se proteglo i na 30 godina, što je posve neisplativo.

Prema njima obojici, državna politika prema sunčanim elektranama ostaje promašena, a jedan i drugi isto tako smatraju da bi država i EES imali velike koristi od čistog 'net-meteringa' i ti suća solarnih krovova diljem Hrvatske.

Mislav KIRAC, mag. ing. mech.
UNDP, Zagreb

Dobro je što Zakon ostavlja poticanje na osnovi 'feed-in' tarife za postrojenja snage do 30 kW, što će potaknuti energetske zadruge.

Novi Zakon će svakako doživjeti izmjene i dopune

Predstavnik jednog od opskrbljivača električnom energijom, koji je zamolio da ostane anonimn, smatra da novi Zakon nije tako loš, iako se može očekivati da će doživjeti izmjene i dopune čim se vidi gdje 'zapinje'. *"Ocjene da se viškove struje ne isplati prodavati opskrbljivaču su potpuno pogrešne i parcijalne i čista su zamjena teza. Dolaze od onih koji ne razumiju kako funkcionira EES u cjelini i koji se tvrdoglavo drže sustava potpora za koji u Hrvatskoj jednostavno nema novaca. Treba kalkulirati sa strane 'businessa' i razmišljati o otkupnoj cijeni. Ovaj Zakon će pomaknuti velik broj projekata u fotonaponu kod svih koji su zainteresirani za tržišni pristup, a takvih ne manjka. Vidjet ćete, za 2 - 3 godine pokazat će se da ćemo imati 200 - 300 MW novih 'solara', smatra taj dobar poznavatelj cijelog područja obnovljivih izvora.*

Uvode se eko-bilančne skupine

Važna novost je uvođenje eko-bilančne skupine, u koju ulaze svi proizvođači električne energije iz postrojenja na obnovljive izvore i kogeneracijskih postrojenja koja su u sustavu poticaja i koji

Marko NUIĆ
Adria Sol d.o.o., Kukuljanovo

Prosječno vrijeme povrata investicije u sunčane elektrane bez poticaja i dalje iznosi 14 - 15 godina, a kada bi se viškovi energije predavali u mrežu, to bi se proteglo i na 30 godina, što je posve neisplativo.

ujedno dobivaju obavezu uravnotežavati svoju proizvodnju. Prema Zakonu, predviđeno je da eko-bilančna skupina s radom započne početkom 2017. godine.

Vezano uz to, gosp. Jerkić ističe da je taj rok prilično 'napet' jer proizvođačima i HOPS-u neće ostaviti dovoljno prostora za provjeru uvjeta prognoziranja u svim sezonama. S druge strane, gosp. Šimić smatra da uvođenje eko-bilančne skupine nema smisla bez uvođenja i drugih bilančnih skupina u električnoj energiji, po uzoru na bilančne skupine koje već postoje na tržištu

Ivan ŠIMIĆ
C.E.M.P. d.o.o., Zagreb

Zakon bi mogao čak zacementirati sadašnji izostanak razvoja u sektoru. Naša zemlja nema novaca ni za isplate poticaja prema 'feed-in' sustavu pa ne vidim da će novca biti za premije koje se predviđaju za nove projekte.

prirodnog plina. "Pitanje je može li ta naša bilančna skupina uopće funkcionirati kao takva. Kako sada stvari stoje, postojat će samo jedna bilančna skupina, a drugu koja zapravo nije оформljena će, valjda, ravnati HEP pa je pitanje kako će ta druga bilančna skupina postupiti prema 'ekološkoj'. Još nije poznato tko će nabavljati energiju uravnoteženja, što će raditi HROTE i HOPS? Osim toga, nastat će problem kada netko od opskrbljivača bude želio otkupiti energiju od nekog od članova eko-bilančne skupine, a kako bi se to riješilo, trebat će donijeti pravilnike i metodologije", upozorava on. ■

Kolika će biti otkupna cijena?

Uz to, tu je i pozitivna novost za opskrbljivače. Naime, opskrbljivači električnom energijom koji imaju obavezu otkupa 'zelene' energije novim će Zakonom biti donekle rasterećeni novom otkupnom cijenom koju do 2017. godine nastavlja regulirati država. Naime, danas ta cijena iznosi razmjerno visokih 70 EUR/(MW h), što je za oko 30 EUR/(MW h) više od cijene na veleprodajnom tržištu. Sada će ta cijena biti određena samo za prijelazno razdoblje od godinu dana, a u novom Zakonu stoji da bi ona cijelu 2016. godinu trebala biti 55 EUR/(MW h). No, količina energije koju su opskrbljivači dužni otkupiti kontinuirano raste. Tako se računa da će ove godine trebati otkupiti 1,2 TW h 'zelene' električne energije, dok bi iduće godine to ukupno moglo iznositi 1,8 TW h, sukladno broju postrojenja koja će ući u sustav poticaja. Da se otkupna cijena 'zelene' energije nije snizila, to bi stvorilo značajan pritisak na ionako nevelike marže u opskrbi električnom energijom, gdje 'bijesni velika bitka' za velike kupce.

No, kao što kaže stara poslovice: 'Kad nekome svane, nekome smrkne'. Naime, iz otkupa 'zelene' energije u fond Hrvatskog operatora tržišta energije slijevalo se oko 0,5 milijarde kuna godišnje, a građani su zahvaljujući tome bili do sada pošteđeni velikih davanja za 'zelenu' energiju. Iako neki misle da će i s tom manjom razinom otkupnih cijena HROTE moći nastaviti isplaćivati poticaje, drugi smatraju da će naknada koju plaćaju građani za 'zelenu' energiju morati porasti iduće godine sa sadašnjih 3,5 na 5,0 lipa po kW h, kako bi bilo dovoljno novaca za poticaje. U svakom slučaju izvjesno je da će naknada građanima nastaviti rasti, a s njom i računi za električnu energiju.